

Betraktelse över utväxling på fiskerullar

av

Olle Tivenius

Denna text gäller samtliga typer av fiskerullar, med eller utan utväxling. Alla rullar har ett direkt förhållande mellan hur lång handens rörelse är och hur mycket lina som vevas in. Detta förhållande ändras visserligen under invevningens gång eftersom spolen fylls på med lina och de yttre lagren rymmer något längre lina. Resonemanget bortser från denna marginella förändring.

Utvecklingen av rullar går mot allt högre utväxlingar. Fram till 1970-talet var exempelvis 3,3:1 standard på Ambassaderrullar. Numera har de flesta modellerna utväxlingen 5,3:1 – 6,3:1. Några modeller har ännu högre. Poängen med hög utväxling är att kunna ta in linan fortare. En samtidig utveckling är allt längre vevar. Poängen med långa vevar är att få mer kraft vid invevningen. Många fiskare väljer att uppgradera sina rullar till en högre utväxling, och en del följer upp med en längre vev.

Följande faktorer påverkar förhållandet: 1. vevens längd, 2. utväxlingen mellan dreven i rullens invevningsmekanism och 3. spolens radie. Följande gäller:

1. Ju längre vev, desto längre rörelse för handen och desto längre tid går åt att föra veven ett helt varv. Vill man ta in linan snabbt bör man således välja en kort vev.
2. Ju högre utväxling, desto mer lina tar man in per varv med veven. Vill man ta in linan snabbt bör man välja en rulle med hög utväxling.
3. Ju större radie på spolen, desto mer lina tar man in per varv med veven. Vill man ta in linan snabbt bör man välja en rulle med stor radie på spolen.

Förhållandet kan beräknas enligt: spolens radie (R) multiplicerad med utväxlingen (U) delat med vevens längd (L). Formeln för längden på handens rörelseindex (H) blir:

$$H = \frac{R \times U}{L}$$

Som räkneexempel använder vi standardrullar, en Ambassadeur 5000 från 1965 och en 5600 från 2010. Följande data gäller:

1965: R = 19 mm, U = 3,3 och L = 29 mm.

2010: R = 19 mm, U = 5,3 och L = 41 mm.

Beräknat enligt formeln får vi:

1965: H = 2,16

2010: H = 2,45

Handens rörelseindex är cirka 14 % högre på en standardrulle från 2010 jämfört med en från 1965. Detta innebär att när en rulle från 1965 tar in en meter lina tar en från 2010 in 1,14 meter. Dessa fjorton % är lite jämfört med variationen i en ytterligare, avgörande faktor, nämligen handens hastighet. I de allra flesta fiskesituationer går det att veva fortare eller långsammare. Det är också alltid enklare att experimentera med vevar än med utväxlingar.